

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

1. Úvod

Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje s účinností od 1. 9. 2016 povinnost školy zpracovávat a uskutečňovat preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování (§ 7 odst. 3).

Cílem strategie je **včasné vyhledávání potenciálně neúspěšných žáků a vytvoření podmínek pro zlepšení jejich školní úspěšnosti**, vytvoření bezpečného a respektujícího školního prostředí.

2. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

2.1 Charakteristika

Školní neúspěšnost je opakované selhávání žáka ve vzdělávacím procesu. Neprospěch bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Příčiny neprospěchu je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě.

Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Žák je ohrožen školní neúspěšností, když

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická.

2.2 Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole. Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

Faktory, které ovlivňují školní neúspěšnost:

- **osobnost dítěte** – úroveň rozumových schopností, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování, emoční labilita, nízká sebedůvěra, zdravotní komplikace - dlouhodobá absence, vysoká absence, PAS, dítě – cizinec
- **rodina** – střídavá péče, nepodnětné prostředí, rozdílné životní podmínky, nesprávné výchovné styly, složitá rodinná situace, nezáměr rodičů o školu, nezáměr rodičů o spolupráci se školou, domácí násilí, nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- **škola** – změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu, nedostatky ve výchovně-vzdělávacím procesu (nedostatečná motivace žáků, malá aktivizace ve vyučování, nerespektování vývojových hledisek, špatné vztahy mezi učiteli a žáky nebo mezi žáky navzájem, konflikty ve spolupráci školy s rodinou).

2.3 Doprovodné projevy

- **neurotické příznaky** – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie,
- **poruchy chování** – záškoláctví, útky ze školy či domova, zvýšená absence,
- **obránné mechanismy** – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

2.4 Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Postoj dítěte i rodičů ke škole hraje klíčovou roli. Dobrý vztah ke škole je podporován **pozitivní motivací, zvyšováním sebedůvěry a oceňováním úspěchů**. Časté neúspěchy mohou vést ke ztrátě motivace, proto je nutné posilovat i dílčí úspěchy a aktivně zapojovat rodiče.

2.5 Dlouhodobé cíle

- systematické vyhledávání ohrožených žáků,
- zajištění rovného přístupu ke vzdělání,
- budování pozitivního klimatu školy, wellbeing
- posilování motivace, sebedůvěry a pocitu úspěšnosti u žáků,
- rozvoj profesních dovedností pedagogů,
- spolupráce rodiny, školy a odborných institucí.

2.6 Předcházení školní neúspěšnosti – role školy

- úzká spolupráce s rodiči a pravidelná informovanost o výsledcích dítěte,
- kontrola pravidelné docházky do školy,
- důsledná kontrola plnění zadaných úkolů,
- oceňování jedinečnosti žáků,
- posilování sebedůvěry a motivace:
 - kladení přiměřených nároků,
 - zdůrazňování pozitivních stránek,

- o oceňování jedinečnosti dítěte,
- o umožňování vyjádření vlastních názorů,
- o podpora aktivity žáků, příležitost zažít radost ze společného úspěchu,
- o rozvoj empatie,
- o vyhýbání se negativnímu srovnávání

Pedagogové předcházejí neúspěšnosti tým, že:

- znají žákovy možnosti, rodinné zázemí a zdravotní stav,
- jsou s žákem v pravidelném kontaktu a znají jeho vzdělávací úroveň,
- spolupracují s třídním učitelem a ŠPP,
- stanoví jasná pravidla hodnocení,
- poskytují konzultační hodiny
- efektivně podporují žáka a hledají cesty k jeho motivaci.

2.7 Postupy při řešení školní neúspěšnosti

Včasné odhalení žákových potíží jednotlivými vyučujícími, vyhodnocení, zda jde o ojedinělý výpadek, nebo trvalejší problém. V případě trvalejšího problému o neúspěšnosti informují rodiče žáka a třídního učitele.

Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i výchovných problémů.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence rizikového chování, či dalšími členy školního poradenského pracoviště. Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoj rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče:

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky:

- **individuální podpora učitelem** – aktivizační metody, nabídka doučování, možnost oprav, individuální konzultace, přizpůsobení učiva, vedení záznamů o podpůrném programu,
- **spolupráce s rodiči** – pravidelné konzultace, společné hledání příčin neúspěchu, nastavení podpory při domácí přípravě,

2. Zapojení školního poradenského pracoviště:

- **spolupráce se školním poradenským pracovištěm (ŠPP)** – komunikace s rodiči a žákem, metodická podpora pro učitele, konzultace s odbornými pracovišti (PPP, SPC),
- **diagnostika** – pedagogická, speciálně-pedagogická, psychologická, určení učebních stylů a potřeb,
- **Plán pedagogické podpory (PLPP):**
 - o vypracuje třídní učitel ve spolupráci s pedagogy a konzultuje s výchovným poradcem,
 - o obsahuje konkrétní opatření (časová dotace na úkoly, preferování ústní zkoušení, zpětná vazba, zadávání vhodných cvičení, využití podpůrných opatření),
 - o je závazný pro žáka, rodiče i školu,
 - o je pravidelně vyhodnocován a v případě potřeby nahrazen doporučením PPP/SPC.

- PPP/SPC.

3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC)

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, viz výše uvedené faktory.

Vedení školy vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od rodičů žáků (evaluační dotazníky).

Na základě této diagnostiky se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity, oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání),
- žáci jsou seznamováni s možnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj nejvýhodnější,
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem,
- sestavení plánu pedagogické podpory,
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD.

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednání pedagogických rad, předmětových komisí a metodických sdružení je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle:

- vytváření kvalitního prostředí ve třídách a škole,
- trvalé sledování a vyhodnocování této problematiky, poskytování informací o úspěšných i neúspěšných řešeních,
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové kompetence pedagogů pro tuto oblast,
- je poskytována nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace,
- školní poradenské pracoviště vytváří a aktualizuje strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamuje s ní pedagogy školy a vyhodnocuje její účinnost.

2.8 Specifická opatření pro vybrané skupiny žáků

Žáci s poruchami učení a chování – speciálně pedagogické metody dle doporučení PPP/SPC.

Žáci s nižší úrovní intelektu – základní učivo, individuální tempo, IVP, možnost oprav.

Sociálně znevýhodnění žáci – podpora domácí přípravy, přístup k internetu ve škole, spolupráce s rodinou.

Žáci s vysokou absencí – plán dostudování učiva, dozkoušení, konzultace, zvýšený dohled.

2.9 Hodnocení a kontrola

- evaluace na pedagogických radách,
- hospitační činnost vedení školy,
- dotazníky mezi rodiči a žáky,
- záznamy o průběhu podpůrných programů.

3. Závěrečná ustanovení

Tato strategie je závazná pro všechny pracovníky školy a je pravidelně aktualizována dle potřeb školy a doporučení odborných institucí.

S účinností ode dne 1. 9. 2025

Vypracovala: Mgr. Marcela Dvořáková – výchovný poradce

Mgr. Miroslav Zemánek – ředitel školy